

TIEDEJULKAISULTA VAADITTAVAT METATIEDOT OKM:n JULKAISUTIEDONKERUUN NÄKÖKULMASTA

METATIEDOLLA MAAILMALLE! –SESSIO 9.10.2019 KLO 9.30 - 10.45

Tietoasiantuntija Anna-Kaarina Linna / Turun yliopiston kirjasto

TURUN
YLIOPISTO

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN JULKAISUTIEDONKERUU

Mikäli julkaisun tekijä tai yksi tekijöistä on affilioitunut johonkin kansalliseen korkeakouluun, tutkimuslaitokseen tai yliopistolliseen sairaalaan, tulee hänen varmistaa että organisaatio saa tiedot hänen julkaisuistaan Opetus- ja kulttuuriministeriölle toimitettavaa vuosittaista raportointia varten.

// Opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakouluilta, tutkimuslaitoksilta ja yliopistollisilta sairaaloilta keräämien julkaisutietojen keräämisen tarkoitus on tuottaa tietopohjaa suomalaisen tutkimusjärjestelmän tutkimustoiminnasta ja yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta. Ministeriö käyttää korkeakouluilta kerättäviä julkaisutietoja tietopohjana yliopistoille ja ammattikorkeakouluille osoitettavan perusrahoituksen laskennassa, mutta sen lisäksi muussakin tutkimus- ja kehittämistoiminnan seurannassa ja ohjauksessa. Tiedepoliittisen ohjauksen sekä tilastoinnin lisäksi tavoitteena on kerättävien julkaisutietojen laaja hyödynnettävyys. Kerättävät julkaisutiedot ovat avoimesti selailtavissa julkaisutietoportaali JUULI:ssa (www.juuli.fi). Lisäksi vuonna 2016 käyttöönotetun valtakunnallisen tietovarannon (VIRTA-julkaisutietopalvelu) kautta suomalaisen tutkimusjärjestelmän tuottamien julkaisujen tiedot ovat saatavilla muihin palveluihin. Lähde: Julkaisutiedonkeruun ohjeistus tutkijoille 2019

Tämän ohella organisaatioilla on yleensä käytössä tutkimustietojärjestelmä, jonka avulla sinne kirjatut julkaisutiedot ovat avoimesti saatavilla ja hakukoneiden indeksoitavissa. Mahdollinen kokotekstin rinnakkaistallentaminen tutkimusportaaliin tai siihen integroituun avoimeen julkaisuarkistoon, lisää julkaisun löydettävyyttä merkittävästi.

OKM:N TIEDONKERUUSSA KERÄTTÄVÄT TIEDOT

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisutiedonkeruu koskee tutkimus- ja kehittämistoiminnan seurannan kannalta merkittäviä tieteellisiä, ammatillisia ja yleistajuisia julkaisuja, jotka täyttävät seuraavat kriteerit:

- Julkaisun tulee olla julkisesti kenen tahansa saatavilla. ISSN- ja ISBN-tunnuksen olemassaolon katsotaan olevan merkki siitä, että julkaisu on alun perin tarkoitettu julkisesti saatavilla olevaksi.
- Julkaisukanavalla tulee olla tekijästä riippumaton toimituskunta tai julkaisija, joka päättää julkaisukanavalla julkaistavista julkaisuista.
- Julkaisua ei ole aikaisemmin julkaistu tiedonkeruussa raportoitavassa muodossa.
- Julkaisun tekijällä on yhteys organisaatioon.
- Julkaisu perustuu tekijän tutkimus- tai asiantuntijatyöhön.
- Raportoitavat taidejulkaisut ja taiteelliset tuotokset, opinnäytteet, patentit, keksintöilmoitukset, audiovisuaaliset aineistot ja tietotekniset ohjelmistot määritellään opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittaisessa tiedonkeruun käsikirjassa. Lähde: Julkaisutiedonkeruun ohjeistus tutkijoille 2019

Yksittäisten julkaisujen osalta kriteerien täyttymistä arvioivat kunkin organisaation julkaisutiedonkeruusta vastaavat asiantuntijat yhteistyössä julkaisun tekijöiden kanssa. Lisäksi julkaisutiedonkeruusta vastaavat henkilöt toimivat kansallisessa TUHA-julkaisutiedonkeruun työryhmässä, joka tekee tiivistä yhteistyötä ministeriön kanssa mm. tiedonkeruuseen kuuluvien julkaisujen, niiden julkaisutyyppeiden ja tiedonkeruuohjeiden määrittelyssä.

JULKAISUJEN LAADULLINEN ARVIOINTI JULKAISUTIEDONKERUUSSA

Julkaisuforumiluokitusta on käytetty yliopistojen tuottamien tieteellisten julkaisujen laatuindikaattorina opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa yliopistojen rahoitusmallissa vuodesta 2015 alkaen. Julkaisujen perusteella jaetaan yhteensä 13 prosenttia yliopistojen perusrahoituksesta (vuonna 2021 voimaan tulevassa uudessa rahoitusmallissa 14 %). Luokituksessa kunkin tieteenalan keskeiset kotimaiset ja ulkomaiset julkaisukanavat jaotellaan kolmeen tasoon:

1 = perustaso   2 = johtava taso   3 = korkein taso.

Yksittäisen artikkelin tai kirjan tasoluokka määritetään opetus- ja kulttuuriministeriön tiedonkeruussa julkaisulle annetun julkaisutyypin sekä julkaisukanavana käytetyn julkaisusarjan, konferenssin tai kirjakustantajan perusteella. Yliopistojen rahoitusmallissa Julkaisuforumi-luokan mukaisella kertoimella painotetaan ainoastaan vertaisarvioidut tieteelliset lehti-, konferenssi- ja kokoomateosartikkelit, monografiat sekä tieteellisen teoksen toimitustyö.

Lähteet: <https://www.julkaisufoorumi.fi/fi/julkaisufoorumi> ja <https://www.julkaisufoorumi.fi/fi/arvioinnit/tasoluokan-maarittaminen-yksittaisille-julkaisuille>

JULKAISUN RAPORTOINTIIN TARVITTAVAT TIEDOT

Julkaisun kohderyhmä, muoto ja vertaisarviointi määrittävät, mihin luokkaan julkaisu kirjataan. Mikäli julkaisu ei ole organisaation saatavilla esim. tilattuna tai ostettuna, tulee kirjoittajien huolehtia että julkaisun raportoijat saavat kaiken oleellisen tiedon muuta kautta.

Aikaisemmin julkaisutiedot kulkivat postitse kopiaina, nykyisin liitetiedostona. Lisäksi organisaatiot tekevät ennakoivaa tiedonkeruuta ja mm. hakevat oman organisaatioiden tekijöiden julkaisutiedot kansainvälisistä ja kansainvälisistä tietokannoista suoraan. Julkaisut, jotka eivät indeksoidu tietokantoihin, tulee yhä ilmoittaa erikseen. Tietokantahauissa tärkeimpiä metatietoja ovat kirjoittajien affiliaatiot, koska niiden avulla kyetään tunnistamaan oman organisaation tekijät. Affiliaatioiden muodossa on hyvä noudattaa organisaatiokohtaisia merkitsemisohjeita ja ennen kustantajan version julkaisemista tarkistaa, että ne ovat mukana ilmoitetulla tavalla.

VERTAISARVIOINTI-MÄÄRITELMÄ 1/2

Julkaisutiedonkeruussa edellytetään, että vertaisarviointi täyttää seuraavat kriteerit:

Julkaisun arvioijat ovat olleet riippumattomia suhteessa arvioitavaan käsikirjoitukseen. Riippumattomalla arvioijalla tarkoitetaan ansioituneita tutkijoita tai muita asiantuntijoita, jotka eivät ole julkaisusarjan tai julkaisun toimittajia.

Prosessissa on arvioitu aineiston kattavuutta ja teoreettisen viitekehyksen hallintaa, tutkimuksen toteutuksen luotettavuutta ja tarkkuutta sekä tulosten omaperäisyyttä ja uutuusarvoa suhteessa aiempaan tutkimukseen tieteenalalle ominaisella tavalla.

Arvioitavana on ollut koko julkaistavaksi tarjottu käsikirjoitus, ei pelkästään abstrakti tai ote.

Kirjoittaja on saanut vertaisarvioinnista kirjallisen refereelausunnon. Lähde: Tiedonkeruun käsikirja 2019 (luonnos)

Myös ammatillisissa lehdissä ja muissa julkaisuissa voi olla käytössä vertaisarviointikäytäntöjä, jolloin julkaisutyyppi määritellään ensisijaisesti kohderyhmän mukaan. Tästä poikkeuksen muodostavat julkaisuforumilistalla mainitut ammattilehdet kuten Duodecim ja Suomen lääkärilehti, joissa julkaistut alkuperäistutkimusta esittelevät artikkelit katsotaan kuuluvan tieteellisten alkuperäisartikkelin luokkaan.

VERTAISARVIOINTI-MÄÄRITELMÄ 2/2

Vertaisarviointia edellytetään julkaisutyyppeihin A1, A2, A3, A4, C1 ja C2 raportoitavilta julkaisuilta. Jos kotimainen tiedekustantaja käyttää TSV:n vertaisarviointitunnusta, tunnuksen käyttöönottoajankohdan jälkeen edellä mainittuihin julkaisutyyppeihin raportoidaan ainoastaan tunnuksella merkityt artikkelit ja erillisteokset.

Myös vertaisarvioituilta kokoomateosartikkeleilta (A3) edellytetään, että arvioitsija on ulkopuolinen ja kirjoittajasta riippumaton (ei kirjan toimittaja eikä toimituskunta). Lisäksi myös tieteellisiltä erillisteoksilta (C1) edellytetään vertaisarviointia.

Riippumattomien asiantuntijoiden suorittamaa vertaisarviointia (peer review) ei pidä sekoittaa toimitukselliseen arviointiin (editorial review), jossa arvioidaan tekstin sopivuutta mm. kokoomateoksen muuhun sisältöön. Myöskään toisen samaan kirjaan kirjoittaneen tekemää arviota ei voida pitää riippumattomana arviointina, ellei kyseessä ole molempiin suuntiin anonyymi, ns. double-blind-review -arviointi.

Lähde: Tiedonkeruun käsikirja 2019 (luonnos)

AVOIN SAATAVUUS -TIEDON KERÄÄMINEN OKM:N JULKAISUTIEDONKERUUSSA

Julkaisun kokotekstin avoin saatavuus lisää sen löydettävyyttä ja saamien viittausten määrää. Julkaisutiedonkeruussa julkaisun avoin saatavuus tarkoittaa, että se on saatavilla 1) välittömästi kustantajan palvelussa ja/tai 2) rinnakkaistallennettuna organisaatio- tai tieteenalakohtaisessa julkaisuarkistossa joko välittömästi tai kustantajan määrittelemän embargoajan jälkeen. Molemmissa tapauksissa seuraavat ehdot tulee täyttyä:

Julkaisu on Internetin kautta kokonaisuudessaan ilmaiseksi ja esteettömästi luettavissa, tulostettavissa ja kopioitavissa vähintään ei-kaupalliseen käyttöön.

Julkaisu on vapaasti saatavilla pysyvästi sellaisessa joko kustantajan tai tutkimusorganisaatioiden tarjoamassa palvelussa, joka mahdollistaa julkaisujen kuvailutietojen haravoinnin ja sisällön indeksoinnin muihin hakupalveluihin sekä tukee julkaisuihin viittaamista ja linkittämistä pysyviin tunnisteisiin (DOI, URN, Handle) pohjautuvilla verkko-osoitteilla.

Julkaisun vapaasti saatavilla oleva versio on julkaisusopimuksesta tai kustantajan politiikasta riippuen joko tekijän viimeinen oma rinnakkaistallennettu versio tai kustantajan palvelussa ilmestynyt lopullinen versio. Jos kyseessä on vertaisarvioitu julkaisu, myös vapaasti saatavilla olevan version pitää olla vertaisarvioitu.

Korkeakoulujen uudessa rahoitusmallissa (2021-24) avoimesti saatavilla olevat julkaisut saavat kannustekertoimen 1,2. Lähde: Tiedonkeruun käsikirja 2019 (luonnos)

KIITOS!